

MIZRAK: TAŞ DEVRİ AVCILARININ SİLAHI

Taş Devri insanların, avlanmak ve kendilerini düşmanlardan korumak için icat ettiği ilk silahların en önemlisi mızraktır. Mızrağın ilk kez ne zaman kullanıldığı tam olarak bilinmiyor. Bu konuda yapılan bilimsel araştırmalardan birinin sonuçları, 1997'de H. Thieme tarafından Nature Dergisi'nde yayımlandı. Thieme; Almanya'da Schöningen kömür madeninde bulunduğu üç adet ahşap mızrağın, yaklaşık 400 bin yıl önceden kaldığını radyokarbon analiziyle kanıtladı. Düzgün ağaç dallarından yapılan bu tür mızrakların uçlarının ateşe tutularak sertleştirildiği ve sivriltildiği biliniyor. J. Wilkins ve ekibinin Güney Afrika-Kathu Pan'da yaptığı araştırma sırasında bulunduğu, taştan yapılmış mızrak uçlarının 500 bin yıl önceden kaldığı açıklandı. Science Dergisi'nde 2012'de yayımlanan bu çalışmanın yazarları; buldukları yontulmuş taşların uç kısımlarının yan kenarlara oranla daha fazla aşınmış olduğunu açıkladı. Wilkins; bu tür aşınmalara sadece mızrak uçlarında rastlandığını belirterek buldukları mızrak uçlarının, Homo heidelbergensis dönemine uzandığını vurguladı. J. D. Pruetz ve P. Bertolani'nin 2007'de Current Biology'de yayımladığı araştırmaya göre; şempanzeler, dişleriyle ağaç dallarını sivrilterek mızrak yapabilmektedir. Yazarların Senegal'de gözlemlediği dişi şempanzeler; ağaç kovuğuna saklanan bazı memeli hayvan yavrularına mızrak saplayarak avlanmaktaydı. Araştırmacılar; şempanzelerin 5-6 milyon yıldır mızrakla avlandığını ve insanların mızrağı şempanzelerden öğrendiğini açıkladı.

**Mızrak taşıyan asker
(Neo-Hitit dönemi)**

Mızrak güç sembolüydü

Mızraklar; boy, uç şekli, ağırlık ve kullanım amacına göre kargı veya cirit gibi isimlerle anılır. İlk mızrakların ucu, çakmak taşı veya obsidyenden yapılırdı. Daha sonra, bakır ve bronzdan yapılan uçlar kullanıldı. Demirin keşfinden sonra

demir uçlar tercih edildi. Mızrak, ateşli silahlar icat edilinceye kadar savaş silahı olarak kullanıldı. Sümer, Hitit, Pers ve Mısır orduları savaşlarda diğer silahların yanında mızrak da kullanırdı. Çinliler, önceleri mızraklı piyadelerle savaşırdı. Daha sonra mızraklı süvari alayları kurdular. Japon Samurayları, 11. Yüzyıl'dan sonra ok ve yay yerine mızrak kullanmaya başladı. Yunanlılar için mızrak bir güç sembolüydü ve askerlerin 2,5 metre uzunluğundaki mızraklarının sivri ucu demirden arka ucu bronzdan yapılırdı. Yunan tanrıçası Athena'nın, heykel ve kabartmalarında güç sembolü olan bir mızrak taşıdığı görülür. Homeros'un İlyada Destanı'nda, savaşan askerlerin temel silahı mızraktır. Romalılar savaşlarda, önce pilum adını verdikleri demir uçlu mızrakları düşmana atar sonra kılıçla savaşırdı. İsviçre'de 14. Yüzyıldan itibaren askerler, Halberd veya baltalı kargı denilen ve ucu kancalı balta şeklinde olan mızraklarıyla düşmanların zırhını delerdi. Fransız şövalyeleri, İsviçre mızrağına benzeyen poleaxe adlı baltalı kargılarıyla düşmanlarının zırhını parçalardı. Büyük İskender, babası II. Philippe gibi ordusuna mızraklı alayları da katmıştı. İskender'in Mısır'a kadar uzanan imparatorluğunu kurarken ele geçirdiği ülkelerin fethinde, mızraklı alayların payı büyüktür. Roma İmparatorluğu'nun hızla genişlemesinde, en etkili birlikler mızraklı bölükler olmuştu. İslam orduları da mızraklı alaylar sayesinde, çok güçlü ordularla baş etmekte zorluk çekmemişti. Mızrak, bazı ülkelerde avcılık amacıyla günümüzde de kullanılmaktadır.

Prof. Dr. Ural Akbulut
ODTÜ Kimya Bölümü